

MedieKultur 17

1992

© Forfatterne og MedieKultur
Omslag: Johan Adam Linneballe, MAA, IDD.

Tryk: Werk's Offset, Aarhus
ISSN 0900-9671

Redaktion:

Jørgen Bang, Aarhus Universitet
Ib Bondebjerg, Københavns Universitet
Per Jauert, Aarhus Universitet
Anne Jerslev, Københavns Universitet
Jørgen Poulsen, Roskilde Universitetscenter
Kim Schrøder, Roskilde Universitetscenter (ansvarshavende)
Anne Tortzen, Danmarks Radio
Dorthe Wendt, Aarhus Statsgymnasium

Redaktions- og tidsskriftsadresse:

MedieKultur, AUC
Fibigerstræde 13
9220 Aalborg Ø
Tlf. 9815 8522, lok. 2978, kl. 8.30-11.30

Giro:

4 10 62 96

Priser:

Abonnement for 1991 (nr. 15+16): kr. 130,-. 1992 (nr. 17+18): kr. 160,-.
MedieKultur nr. 1, 2 og 3 samt 7 og 10 er udsolgt.
Enkeltre.: kr. 75,-, fra nr. 17 kr. 90,-.
Ved køb af mindst 5 eks. i samme bestilling: kr. 50,- pr. eks.
Tidligere nr. af det gamle "Massekultur og Medier" (3, 5, 6, 7, 9, 10, 11) kr. 30,- pr. eks.
Abonnement og enkeltre. bestilles ved at indbetale beløbet på ovennævnte girokonto og angive årgang og nr.

Udgiver:

Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark

Indledning

For tre et halvt år siden, nærmere bestemt den 1. oktober 1988, blev Danmarks Radios monopol på at sende landsdækkende fjernsyn til danskerne ophævet.

Forbløffende hurtigt fik TV 2 etableret sig som en ligeværdig partner til DR. Der var det lille intermezzo med Nyhederne placeret kl. 19.30 i direkte konfrontation med TV-Avisen. Men da det var overstået efter de første 3 måneder, begyndte TV 2's andel af seerne støt at vokse. Og i dag har kanalen gennemgående flere seere end DR. Selv Nyhederne er vokset TV-avisen over hovedet, så DR overvejer at flytte TV-Avisen til kl. 21. Det er blevet et spørgsmål om at komme først med nyhederne, mere end hvilken måde de præsenteres på. Samtidig vil en sen TV-Avis skaffe plads til fornyelse i DR's programflade.

Konkurrencen mellem DR-TV og TV 2 er fastsat af lovgiverne og blev fra starten profileret på chefniveau med uforsonligheden mellem Jørges Schleimann og Hans Jørgen Jensen. For seerne har det oftest – som i sagen med Nyhederne og TV-Avisen kl. 19.30 – resulteret i samme slags programmer på samme tidspunkter. Valgmulighederne, som loven taler om, er blevet begrænset af kanalerne interesse for seermaximering til deres programmer.

For TV 2 har denne seermaximering været en økonomisk nødvendighed, hvis der skulle skaffes reklamekroner nok til kanalens i øvrigt beskedne budget. For DR's vedkommende er det en politisk nødvendighed, som har været styrende. Med en mindre andel af seerne end ca. halvdelen frygter DR, at politiker-

ne vil begrænse licensen, fordi hele diskussionen om den anden danske tv-kanal gennem snart 20 år har været så politisk betændt.

I den første artikel om *Dansk TV efter monopolbruddet* belyser Poul Erik Nielsen relationerne mellem DR-TV og TV 2 gennem kritiske spørgsmål til henholdsvis TV-direktør Ingolf Gabold, DR og programchef Jørgen Steen Nielsen, TV 2. Konkurrence, samarbejde, økonomi, seermaximering, målgruppetilrettelæggelse, programpolitik og populisme er nogle af de emner, som tages op. Interviewene er gennemført hver for sig og sættes i artiklen ind i en større sammenhæng gennem Poul Erik Niensens kommentarer.

I det almindelige omdømme betragtes TV 2 som mere underholdende end DR, men loven pålægger TV 2 at være en "public service" kanal på linje med DR. Lever TV 2 op til denne forpligtelse? I en undersøgelsen fra DR's medieforskning om *Ligheder og forskelle* sammenlignes programudbuddet i 1990 på de 2 kanaler. Konklusionen er, at lighederne er mere iøjnefaldende end forskellene, og at TV 2 til fulde lever op til sine forpligtelser, især hvis man sammenligner med virkelige kommercielle kanaler som tysk satellit-tv og TV 3. Samtidig viser undersøgelsen imidlertid, at TV 2's måde at være "public service" på er forskellig for DR's, som anvender flere ressourcer på fakta, dansk dramatik og børneudsendelser.

Det er de yngre voksne, funktionærerne, de med længere uddannelse og de, som bor i København, der gennemgående ser mest DR-

TV, mens ungdommen, arbejderne, de med kortere uddannelse og de, som bor i Jylland, der overvejende ser TV 2. Det er en af de konklusioner, som kan udledes af Erik Nordahl Svendsens lille artikel om *TV sening 1988 – 1991*. Ironisk nok ser der ud til at være en vis afstand mellem de politiske partiers holdning til de to danske stationer og vælgerne brug af dem.

Ophævelsen af DR's monopol pålagde ikke kanalen nye forpligtelser, alligevel er det tydeligt at DR har ændret karakter i konkurrencen med TV 2. Kampen om seerne har medført ændringer i programudbuddet og måske mere tydeligt i opbygningen af sendefladen. Samtidig er DR's kraftige binding til staten og den politiske dagsorden blevet ændret, da radiatorrådet blev udskiftet med en bestyrelse. I artiklen *Fra programflade til kontaktflade* belyser Henrik Søndergaard ændringerne i DR's opfattelse af "public service" begrebet. Vægten er ved at skifte fra "public" til "service". Den let formynderiske holdning til seerne er ved at blive afløst af en større pluralisme, hvor serviseringen af seernes ønsker spiller en betydelig rolle. Spørgsmålet er om denne brugervenlighed, når alt kommer til alt, også er i samfundets tjeneste!

Sidste artikel i dette nummer er en oversættelse af John Fiskes argument for en modtagerorienteret receptionsforskning *Betydningsfulde øjeblikke*. Umiddelbart forholder den sig ikke til det overordnede tema om

dansk TV efter monopolbruddet, men den fremfører det provokerende synspunkt, at publikum går forud for teksten. Derved fokuserer den på den modtagerorientering, som flere af de foregående artikler netop har fremhævet som en konsekvens af TV-konkurrencen mellem TV 2 og DR-TV. Samtidig åbner artiklen for en bredere kulturel diskussion af TV's betydning og hvordan, der forskes i den.

Alle artiklerne i dette nummer kredser altså om problemstillingen: hvad er der sket med dansk TV efter monopolbruddet. På mange måder er de kommentarer til hinanden, selv om de ikke er skrevet som sådanne. I *MedieKultur* nr. 19 med titlen *TV-konkurrencens æstetik* vil vi anlægge en anden synsvinkel på samme problemstilling og se nærmere på de indholds- og udtryksmæssige konsekvenser af konkurrencen.

Nummer 19 vil indeholde følgende artikler:

Niels Kayser Nielsen og Lars Qvortrup:

Sport i TV – journalistik eller show?

Stig Hjarvard:

Live – om tid og rum i TV-nyheder

Mimi Olsen og Helle Fritze:

Krig på kniven eller på kvaliteten. Den danske TV-dokumentarisme i konkurrencealderen

Birgitte Tufte og Birgitte Holm Sørensen:

Dansk børneffernsyn – ja tak

Redaktionen

Dansk TV efter monopolbruddet

– konkurrencen om seerne og public service i forandring.

Af Poul Erik Nielsen

Hvordan ser DR-TV's og TV 2's ledelser på konkurrencesituationen, på sig selv og på hinanden? Hvordan fortolker de det public-service-begreb, som lovgiverne har pålagt begge stationer? Er der muligheder for samarbejde og programkoordinering eller er den indbyrdes konkurrence vigtigst?

Det er nogle af de spørgsmål Poul Erik Nielsen har søgt at få svar på gennem interviews med Jørgen Steen Nielsen fra TV 2 og Ingolf Gabold fra DR-TV. Interviewene er gennemført henholdsvis den 4. og den 18. november 1991 på et tidspunkt, hvor TV 2's økonomi og sammensætningen af bestyrelsen for TV 2 var centrale mediepolitiske emner.

Undersøgelsen 'Ligheder og forskelle', udarbejdet af Medieforskningen i Danmarks Radio, var blevet præsenteret for TV 2 nogle dage før interviewet blev gennemført. Denne undersøgelse bringes også i dette nummer af MedieKultur.

Det er nu godt tre år siden TV 2 startede. Stationen har på kort tid opnået en imponerende seersucces, der har rystet den mangeårige monopol institution, DR. Hvad har TV 2 så betydet for TV-udviklingen i Danmark? Har TV 2 opfyldt sine forpligtelser og bidraget med kvalitetsudsendelser? Har finansieringsformen haft indflydelse på programpolitikken? Hvad har TV 2 betydet for DR? Disse og en række andre spørgsmål har jeg for MedieKultur stillet til henholdsvis TV-direktør Ingolf Gabold, DR, og programchef Jørgen Steen Nielsen, TV 2. Men først vil jeg kort se på forhistorien.

Forud for TV 2's start var gået en årelang debat om det betimelige i at oprette en ny kanal, og i givet fald i hvilken form det skulle ske. Allerede i 1970 udsendte Radiokommissionen af 1967 en betænkning, hvor et flertal støttede, at man skulle etablere et dansk TV 2 hurtigst muligt. 18 år senere blev TV 2 en

realitet, men den lange betænkningstid skal ikke forlede nogen til at tro, at lovgivningen omkring TV 2 er præget af et velovervejet klarsyn, tværtimod. TV 2 modellen er et kompromis mellem en række økonomiske, kulturelle og politiske interesser.

I Mediekommissionens "Betænkning om et øget dansk tv-udbud" (nr. 986/1983) redegøres for en række af de forhold, der spillede ind i debatten om etableringen af et dansk TV 2. Grundlæggende var der bred opbakning i kommissionen, i politiske kredse og i befolkningen bag det overordnede perspektiv om at lave et TV 2. En medvirkende faktor til dette var frygten for TV-påvirkningen udefra. Den fagre nye TV-verden stod i midten af firserne for døren ikke mindst efter, at de vesteuropæiske telemyndigheders satellitforening, Eutel-sat, i 1982 åbnede mulighed for at sende TV-programmer fra overskydende satellitkapacitet. Der var ligeledes et udbredt ønske om at